

KNJIŽNICA DUJE RENDIĆA-MIOČEVIĆA U FONDU KNJIŽNICE SVEUČILIŠTA U ZADRU

TATIJANA PETRIĆ
Sveučilište u Zadru
University of Zadar

UDK/UDC:027.1+929DujeRendić-Miočević
Stručni članak
Professional paper

Primljeno : 2003-05-15
Received

Članak govori o privatnoj knjižnici Duje Rendića-Miočevića, znanstvenika na području arheologije, epigrafike i srodnih znanosti. Rendićeva knjižnica je otkupljena i smještena na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru. Dobila je status posebne zbirke zbog načina na koji je obrađena, smještena i signirana. Analiza zbirke upućuje na vrijedna djela koja se nalaze u njoj s obzirom na starost građe, i još uvijek znanstvenu vrijednosti. To je referentna zbirka (rječnici, leksikoni, enciklopedije, bibliografije), omeđene publikacije iz arheologije i srodnih znanosti, serijske publikacije i mnoštvo separata. Dohva se uvid u djela iz područja klasične filologije, povijesti, filozofije, te arheologije i epigrafike. Tijekom analize uočava se razvoj jednog znanstvenika i arheologije kao znanosti, kroz prizmu tiskane građe. Zbirka je pokazala svoju cjelovitost i logičnost u vremenskom i znanstvenom nizu.

U vremenu u kojemu živimo, knjiga postaje informacijskim medijem, trenutkom naših potreba, a uvođenjem suvremenih tehnika – ona kao da gubi dušu. Dobro bi bilo na trenutak zaustaviti takve trendove, jer knjiga ima dušu i ona nije samo predmet koji treba informatizirati (radi brže upotrebe). Ovom analizom pokušat će se dati drugačiji pogled na knjigu, tj. onaj njezin skriveniji, finiji dio. Knjižna obrada i posudba je grub, realan postupak. Ona postaje štivo za korisnika, broj u katalogu, ID broj u kompjutoru... Tako je poznatija i dostupnija, ali to je samo početak upoznavanja knjige. Kada je dublje analiziramo, ona nam otkriva svoju bit i postaje poruka, ne samo ideje koja je u njoj tiskana, već svog nastanka, vremena u kojem opstaje, povijesnih i političkih događaja, prodaja i otkupa, skrivenih osjećaja i tajni koje često u njih pohranjujemo i bilježimo (osušeno cvi-

jeće, latice, listiće...), poklona dragim prijateljima. Danas se bavimo formalnom i sadržajnom obradom knjige, informatizacijom i brzom dostupnošću informacija. Na ovakve preglede i analize pomalo zaboravljamo.

Akademik Duje Rendić-Miočević rođen je 29. lipnja 1916. u Splitu kao potomak stare plemenitaške splitsko-bračke obitelji. Klasičnu gimnaziju završio je u Splitu 1934. Studirao je predmete koji su ga zanimali od mladih dana: arheologiju, povijest umjetnosti i klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je i diplomirao 1929. Doktorsku disertaciju *Ilirska onomastika na latinskim natpisima Dalmacije*, koja je objavljena iste godine kao poseban prilog *Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku*, sv. 52/1949., obranio je 1948. Ravnatelj splitskog Arheološkog muzeja postao je 1949. kao nasljednik Mihovila Abramića.

Nakon pet godina izabran je za izvanrednog profesora za antičku klasičnu arheologiju i pozvan u Zagreb da preuzme vodstvo i organizaciju studija arheologije. Za redovitog profesora izabran je 1961. Predavao je antičku klasičnu i provincijalnu, te ranokršćansku arheologiju, grčku i latinsku epigrafiju i numizmatiku u brojnim i opsežnim kolegijima. Organizirao je i vodio poslijediplomski studij iz arheologije i povijesti kultura u Zagrebu, Dubrovniku i Splitu.

Od 1966. do 1979. bio je ravnatelj Arheološkog muzeja u Zagrebu i voditelj njegova numizmatičkog odjela. Hrvatska (u ono vrijeme Jugoslavenska) akademija znanosti i umjetnosti izabrala ga je 1966. za izvanrednog, a 1977. za redovitog člana u svom I. razredu za društvene znanosti. Jedan je od osnivača i predsjednik Arheološkog društva Jugoslavije u periodu 1965.–1967., te obnovljenoga Hrvatskog arheološkog društva 1968. Bio je redoviti vanjski član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine te jedan od osnivača i redovitih članova njenog Centra za balkanološka ispišivanja.

Treba istaknuti i njegov redaktorski rad u enciklopedijskim izdanjima Leksikografskog zavoda u Zagrebu, gdje je bio glavni urednik za sekciju antike i prethistorije. Sudjelovao je na mnogim europskim simpozijima, izlažući na njima svoje referate.

Ne smijemo zaboraviti najveću strast svakog arheologa, a to je rad na arheološkim istraživanjima – terenski rad. Posebno se ističu njegova istraživanja u Saloni i Danilu Gornjem kraj Šibenika. Također je vodio istraživanja velikog antičkog teatra u Skupima kraj Skoplja, te kao gost i nadzorni stručnjak na antičkom teatru u Herakleji Linkestisu kraj Bitolja. Bio je jedan od voditelja istraživanja u Ptuj, na Bledu, pa čak i na europskim terenima kao npr. *Carnuntum* kraj Beča.¹

Sigurno je bila čast i zadovoljstvo svima koji su ga poznavali i surađivali s njime. 30. travnja 1993. Duje Rendić-Miočević zauvijek je napustio svoju obitelj, prijatelje, kolege i svoju strast arheologiju u 77. godini života. Ostala su djela, plodovi rada, uspomene, koje sam i ja imala čast djelomično upoznati.

¹ Više podataka o životu, radu i bibliografiji akademika Rendića može se pronaći u *Vjesniku Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. s., sv. 16-17/1983-84 i *Ljetopis JAZU*, knj. 81/1979.

Publikacije iz njegove osobne knjižnice posebno su smještene, obrađene i signirane kao zbirka bibliotečnog materijala u knjižnom fondu Knjižnice zadarskog Sveučilišta, kao što to zahtijevaju suvremeni knjižničarski standardi.² Najveći dio privatne knjižnice akademika Duje Rendića-Miočevića nalazi se danas na Sveučilištu u Zadru, Odjelu za arheologiju i ona je posebna zbirka (engl. *Special collection*)³ u fondu Knjižnice Sveučilišta, kako je objašnjava stručna knjižničarska literatura. Zalaganjem prof. dr. sc. Janka Beloševića, prof. dr. sc. Ante Uglešića i akademika Nenada Cambija Filozofski fakultet je godine 1997. otkupio zbirku od njegovih nasljednika.⁴ Dio knjiga, većinom beletristika, darovan je, a korespondencija akademika Duje Rendića-Miočevića ustupljena je Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Odsjeku za arheologiju.⁵ Filozofski fakultet u Zadru otkupio je najveći dio zbirke, koji je odgovarao potrebama Odsjeka za arheologiju.

Nakon što je otkupljena, točnije početkom 1998., stvoreni su uvjeti da se zbirka stručno obradi, klasificira i katalogizira. Popis čitave knjižnice ne postoji, i prema dobivenim informacijama dio građe koji je otkupio Fakultet nije cjelovit.⁶ Smatram korisnim upoznati stručnu i širu javnost sa sadržajem onog dijela posebne zbirke koja je pohranjena na našem Sveučilištu. Posebna zbirka broji 1.731 naslov (2.060 svezaka omeđenih publikacija) i 196 naslova serijskih publikacija (časopisa), te velik broj separata.

Obrada posebne zbirke

Za kataložni opis knjižne građe primijenila sam međunarodni bibliotečni standard ISBD(M) za monografske, ISBD(S) za serijske publikacije, te E. VERONA, *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*, dio I. i II., Zagreb, 1986. Kao pomoć pri određivanju normativnih odrednica iskoristila sam referentnu literaturu i to: *Opću enciklopediju JLZ*, *Enciklopediju Jugoslavije*, *Hrvatski biografski leksikon*, *Leksikon JLZ*, *Rječnike latinskog i grčkog jezika* i dr. Kompletna građa klasificirana je prema sistemu UDK; LJ. FILAKOVIĆ, *Univerzalna decimalna klasifikacija : shema za stručni katalog*, Zagreb, 1985. i *Univerzalna decimalna klasifikacija : slovenska skrajšna izdaja 3., spremenjena in dopolnjena izdaja*, Ljubljana, 1991.

Omeđene publikacije uvodila sam u «Inventar knjiga», a serijske publikacije u «Inventar časopisa». Pri obradi knjižne građe i izradi kataložnih listića postupalo se

² *BIBLIOTEKARSKI leksikon*, 146; K. GRUBAČIĆ, *Leksikon bibliotekarstvu*, 1964, 246.

³ W. E. CLASON, 1973, 361; A. THOMPSON, 1965, 72.

⁴ Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zadru ima u svom fondu još privatnih knjižnica poznatih znanstvenih djelatnika: dio knjižnice prof. Petra Skoka, knjige dr. Nikolaju Preobraženskog, dio knjiga Krune Krstića, koje su dobivene na dar. Fakultet je otkupio knjige dr. Marijana Tkatića, dr. Žarka Muljačića, akademika Nikole Majnarića, dr. Ivana Grgića, dr. Mirka Deanovića i gospodina Splivala. Status posebne zbirke imaju knjige dr. Žarka Muljačića i akademika Duje Rendića-Miočevića.

⁵ Iz razgovora s gospodinom Antom Rendićem-Miočevićem doznajem da je jedan dio knjiga zadržan u obitelji, te da je akademik Duje Rendić-Miočević za svog života dao donaciju knjiga samostanu u Zaostrugu. Iz ovog proizlazi da je ovo vjerojatno veći dio zbirke, ali ne cijela.

⁶ Popis knjiga koje su otkupljene, nije dobiven, već je naknado sastavljen na Odjelu za arheologiju, na osnovi kojeg su se knjige uvodile u Inventar i obrađivale.

prema tradiciji Knjižnice, tako da su izrađivani listići za matični katalog (abecedni), abecedni katalog (za korisnike), stručni katalog, mjesni katalog. Serijske publikacije također sam klasificirala i katalogizirala te izradila matični abecedni katalog.

Ova posebna zbirka ušla je u fond Knjižnice tako da je ostala cjelovita. Zbog toga nosi posebno obilježje u signaturi, a to je arh-DRM (na Odjelu za arheologiju – posebna zbirka Duje Rendić-Miočević).⁷ Unutar matičnog i mjesnog kataloga uočljivo je, odmah na prvi pogled, da jedinice građe s takvim obilježjem u signaturi pripadaju posebnoj zbirci.

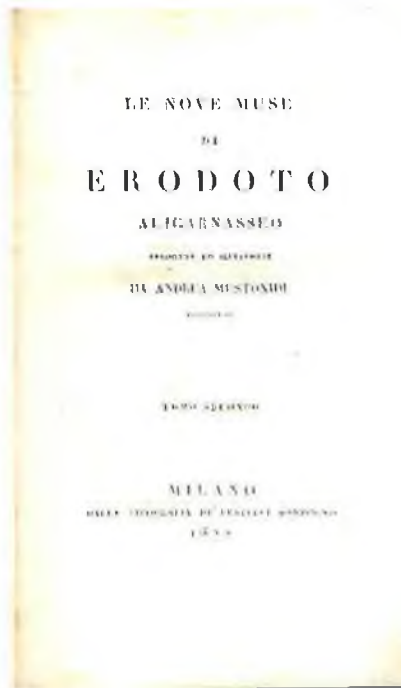
Iz prije opisanog načina obrade knjižne građe vidljivo je da u razdoblju od 1998. do 2000., kada se posebna zbirka obrađivala, Knjižnica fakulteta nije bila kompjutorizirana. Stoga je za potrebe Odjela za arheologiju izrađen abecedni i mjesni katalog zbirke. Građu na policama rasporedila sam prema UDK sustavu. Unutar pojedinih stručnih skupina, odnosno podskupina, građa je svrstana abecednim nizom. Na taj način osigurano je da građa istog i sličnog sadržaja bude objedinjena na policama, što olakšava korištenje. Police su obilježene natpisima sa stručnim oznakama i nazivima stručnih skupina. Časopisi i separati na policama smješteni su abecednim nizom. Ovakvom načinu smještaja i obilježavanja pristupila sam radi lakšeg snalaženja korisnika zbirke, a to su djelatnici Odjela za arheologiju, njihovi kolege i studenti.

Naime, ova posebna zbirka je poluzatvorenog tipa i nije dostupna svakodnevnoj posudbi. Jedan od razloga je fizička odvojenost zbirke od ostalog fonda Knjižnice, a drugi što ne postoji knjižničar koji bi se brinuo o zbirci nakon što je obrađena. Sve informacije i usluge o toj zbirci studenti i djelatnici Sveučilišta mogu dobiti kroz kataloge i direktnim upitom knjižničarima.

Prije nego se prijeđe na analizu djela iz zbirke, istaknut ću njezino osnovno obilježje. To je »*ex libris*«, etiketa/naljepnica, ...u ovom slučaju pečat... koji se nalazi na unutarnjoj strani prednjih korica knjiga, a označuje pripadnost vlasniku. Pečat s oznakom «EX LIBRIS DR. DUJE RENDIĆ-MIOČEVIĆ» pravokutnog je oblika, grafički slova *ex libris* većeg su formata od imena i prezimena. Nalazi se u svim publikacijama u zbirci. Smatram da je u *ex librisu* trebalo stajati: Akademik Duje Rendić-Miočević, naime, uvrježeno je navoditi titule, posebice akademik. Akademik Rendić zaslužio je to s obzirom na veliki doprinos nacionalnoj arheologiji i afirmaciji naše arheologije u međunarodnim okvirima. Na većinu svojih knjiga akademik Rendić stavljao je skraćeni potpis: Rendić ili Duje Rendić.

Posebnu zbirku analizirat ću po znanstvenim područjima koja su najzastupljenija, a to su djela antičkih klasičnih pisaca (filozofa, književnika, povjesničara), zatim područje arheologije, povijesti i povijesti umjetnosti, iz kojeg ću izdvojiti serijske publikacije. Unutar glavnih skupina osvrnut ću se na najstarija djela, djela od nacionalnog i stručnog značaja.

⁷ M. PRODANOVIĆ, 1968, 147.

Slika 1. Glavna naslovna stranica najstarije knjige u zbirci

Fig. 1. Front page of the oldest book in the collection

Skupina klasične filologije, povijesti i filozofije

Kao svaka dobro opremljena privatna knjižnica, i ova posjeduje djela klasičnih pisaca u zavidnom broju i raznolikosti izdanja. Razlog je tomu, kako je prije navedeno, što je akademik Duje Rendić-Miočević studirao klasičnu filologiju. Djelo koje je zgodno za upoznavanje rimske povijesti, ali i za učenje latinskog jezika, i do danas aktualno je: *De bello civili C. I. CAESARIS*, Vindobonae: Lipsiae, 1893. i *Commentarii de bello Gallico*, Wien, 1903. Cezarov suvremenik i pristaša, rimski povjesničar C. C. SALUSTIJE, *Katalinina urota i Rat s Jugurtom*, Zagreb, u izdanju L. Hartmana i St. Kuglija, poznatih hrvatskih izdavača s kraja 19. i početka 20. st. Nadalje T. LIVI, *Ab urbe condita Libri I., II., XX., XXI.*, Wien, 1906. Najstarije djelo u zbirci je ERODOTO, *Le nove muse di Erodoto Alicarnaseo*, Vol. 2, 3, 4, Milano, 1822.-1842. (Sl. 1). Redajući povjesničare,

dolazimo do DIODORUS, *Diodory Bibliotheke Istorike*, Lipsiae, 1893. Tu su i nezaobilazni P. C. TACITI, *Annals. Germania. Opera quae supersunt*, Vindobonne, 1890., i XENOPHON, *Anabasis*, Leipzig, 1878., te *Anabasi et Diodori*, Lipsiae, 1881. Cijelom ovom nizu treba pridodati i PLUTARCO, *Le vite degli uomini illustri*, Firenze, 1823., te *Plutarhova Izabrana djela*, Zagreb, 1892.

U kontekstu antičke povijesti istaknula bih nekoliko pregleda povijesti toga razdoblja, izdanih u našoj zemlji: I. RABAR, *Poviest carstva Rimskog*, tom 1, 2, Zagreb, 1888, i P. TOMIĆ, *Poviest rimska do careva*, Zagreb, 1884.; V. DURVY, *Poviest Grčke: sa kartom stare Grčke / prev. s franc. i popunio P. Tomić*, Zagreb, 1881.

Knjige iz antičke filozofije su: ARISTOTELES, *Politik*, Berlin, 1855.; *Die Verfassung von Athen*, Leipzig, 1892. Platon je zastupljen sa skoro svim svojim najpoznatijim dijalozima: PLATO, *Charmides. Laches. Lysis*, Lipsiae, 1890.; *Euthyphiro. Apologia Socratis. Crito. Phaedo*, Lipsiae, 1914. Od hrvatskih prijevoda tu je prijevod Aristotelovih djela koja je sastavio August Musić godine 1911.; Platonov *Symposium*, Zagreb, 1897., *Apologia. Sokratos. Krito*, Zagreb, 1922., u prijevodu Martina Kuzmića.

Vrijedno je spomenuti autora koji daje pregled povijesti grčke filozofije E. ZELLER, *Grundriss der Geschichte der griechischen Philosophie*, Leipzig, 1898.

Zastupljeni su gotovo svi najvažniji autori klasične književnosti: Ciceron, Horacije, Ovidije, Plaut, Plinije, Terencije, Vergilije, Eshil, Demosten, Euripid, Homer, Sofoklo; djela su naravno napisana na latinskom, grčkom i gotici. Ono što bih ovdje istaknula hrvatski su prijevodi klasične književnosti: M. T. CICERON, *Izabrani govori*, prijev. A. Veber, Zagreb, 1886.; C. C. PLINIJE, *Izabrani Plinijevi listovi*, prir. J. Golik, Zagreb, 1909.; P. C. TACIT, *Manja djela: Razgovor o govornicima. Agrikola. Germanija*, prijev. i uvod M. Šrepel, Zagreb, 1889.; DEMOSTEN, *Izabrani govori Demostenovi*, prir. N. Majnarić; PLUTARH, *Izabrani životopisi znamenitih Grka i Rimljana*, Zagreb, 1892.; SOFOKLO, *Antigona i Edip kralj*, prir. M. Kuzmić, Zagreb, 1903. Ova djela izdvojila sam jer sam željela istaknuti i naše poznate klasične filologe, koji su ta djela prevodili, priređivali i uređivali. Ovom nizu valja pridodati i sljedeća djela: M. ŠREPEL, *Klasična filologija*, Zagreb, 1899. i M. ŠREPEL, *Rimska književnost i latinski jezik: po T. Birtu i O. Weiseu*, Zagreb, 1898.

Za jednu privatnu knjižnicu, ovo je bogatstvo djela, različitih pisama i jezika. Ono što se logički nameće ovom nizu, a i daljnjim djelima, bogatstvo je rječnika. Oni ukazuju na poznavanje stranih jezika, ali i potrebu za poznavanjem različitih jezika zbog lakšeg praćenja strane znanstvene literature. Kada razmišljam o Rendićevoj knjižnici, onda vidim pred sobom zbirku, čiji je vlasnik između ostaloga bio i filolog.

Istaknula bih, da u zbirci ima oko 50 (jednojezičnih i dvojezičnih) rječnika, a zastupljeni jezici su: latinski, grčki, njemački, talijanski, engleski, francuski, mađarski, ruski, turski, arbanaški, albanski i rumunjski. Interesantne kombinacije dvojezičnih rječnika su: mađarsko-francuski, albansko-ruski, rumunjsko-njemački, tursko-francuski.

Izdvojila bih ove rječnike: O. BULLE-G. RIGUTINI, *Nuovo Dizionario italiano-tedesco e tedesco-taliano*, Lipsia-Milano, 1900; K. E. GEORGES, *Lateinisch-deutsches Handwörterbuch*, Leipzig, 1890.; W. PAPE, *Handwörterbuch der griechischen Sprache: in vier Bänden*. – Braunschweig, 1875., Bd. 1 i 2: *Griechisch-Deutsches Handwörterbuch*, Tom 3: *Wörterbuch der griechischen Eigennamen /autora Gustava Eduarda Beuselera*. G. RIGUTINI, *Neues italinische-deutsches und deutsch-italianisches Wörterbuch*. Leipzig-Milano, 1896.; K. SCHENKL, *Deutsch-griechisches Schul-Wörterbuch*, Leipzig, 1878.

Dva značajna rječnika za arheologe – epigrafičare i povjesničare su H. KRAHE, *Lexikon altillyrischer Personennamen*, Heidelberg, 1929. i A. MAYER, *Die Sprache der alten Illyrier*, Wien, 1957. Djelo koje je neophodno za proučavanje epigrafike na području Dalmacije je zasigurno djelo P. SKOK, *Pojave vulgarno-latinskog jezika na natpisima rimske provincije Dalmacije*, Zagreb, 1915., to je prvo izdanje Skokova djela kao i *Dolazak Slavena na Mediteran*, Split, 1934., koji se također nalazi u zbirci.

Bogatstvu različitosti rječnika koje Rendićeva zbirka posjeduje treba pridodati prvo izdanje M. DIVKOVIĆ, *Latinsko-hrvatski rječnik za škole*, Zagreb, 1900.; S. SENC, *Grčko-hrvatski rječnik za škole po Benseller-Kaegijevu grčko-njemačkom rječniku*, Zagreb, 1910. U zbirci se nalazi i naš stari i vrijedani, mada često puta osporavani rječnik F. IVEKOVIĆ – I. BROZ, *Rječnik hrvatskog jezika*, Zagreb, 1901.

Sljedeća skupina knjiga u zbirci su gramatike i udžbenici njemačkog, engleskog, francuskog i španjolskog jezika. Zbirka posjeduje brojne latinske i grčke gramatike, morfologije, sintakse i različite vježbenice. Navodim samo neke: A. FABRE, *Grammatica teorico-pratica della lingua Francese: con un tema interlineato*, Firenza, 1834.; F. SOAVE, *Grammatica delle due lingue Italiana e Latina*, Milano, 1838.; COMPENDIARIA *Graecae grammatices*, Tavrini, 1858.; S. SENC, *Latinska vježbenica za četiri gornja razreda gimnazijska*, Zagreb, 1903.

Skupina arheologije, epigrafike i povijesti umjetnosti

Područje arheologije, povijesti, povijesti umjetnosti, epigrafike, numizmatike najzastupljenije je mnogobrojnim omeđenim publikacijama, što je logično s obzirom na interese prijašnjeg vlasnika knjižnice, akademika Duje Rendića-Miočevića. Da bi se donekle dobio uvid u vrijednost ove zbirke, podsjetit ću na događaj od prije 110 godina. Godine 1894. održan je prvi kongres kršćanske arheologije pod nazivom *I. CONGRESSO Internazionale degli Archeologi Cristiani*, Split, 1895. (Sl. 2), vrlo značajan za arheologiju i Hrvatsku. Tu vrijednu monografiju imamo u Rendićevoj zbirci, kao i mnoge druge koje su se tiskale u to vrijeme. Pri održavanju toga I. kongresa izdan je *Vodič po Splitu i Solinu*, kojemu su autori L. Jelić, F. Bulić i S. Rutar, na hrvatskom i talijanskom jeziku.⁸ U Rendićevoj zbirci ne nalazi se Vodič, ali postoji posebni otisak iz Vodiča Frane BULIĆ, *I. R. Museo Archeologico Salonitano*, Zara, 1894.⁹ Najstarije djelo iz područja arheologije je F. CARARRA, *Topografia e scavi di Salona*, izdano u Trstu, 1850. (Sl. 3), koji je sredinom 19. st. bio ravnatelj Arheološkog muzeja u Splitu.

Njegov nasljednik bio je naš značajni arheolog, povjesničar i konzervator don Frane BULIĆ. Istaknut ću njegove knjige koje se nalaze u zbirci: *Kronotaksa solinskih biskupa uz dodatak Kronotakse spljetskih nadbiskupa / koautor J. BERVALDI*, Zagreb, 1912., *L'imperatore Diocleziano: nome, patria e luogo della sua nascita; anno, giorno, luogo e generale sua morte*, Spalato, 1916., *Inscriptiones quae in C. R. Museo Archaeologico Salonitano, Spalati : asservantur.* – Spalato, 1894. U zbirci se nalazi puno značajnih separata don F. Bulića.

⁸ N. CAMBI, 1994, 3.

⁹ Iz pregleda samog djela nije se moglo ustanoviti tko je autor ovog posebnog otiska. Zamolila sam mr. sc. Matu Ilkića da mi provjeri podatak u Arheološkom muzeju u Splitu. Kolege knjižničari bili su jako susretljivi, pa je podatak dobiven.

Slika 2. Glavna naslovna stranica Prvog kongresa starokršćanske arheologije

Fig. 2. Front page of *I. Congresso Internazionale degli Archeologi Cristiani*

Slika 3. Glavna naslovna stranica najstarije arheološke knjige u zbirci

Fig. 3. Front page of the oldest archaeological book in the collection

Dva važna znanstvena djela iz područja arheologije, nastala suradnjom hrvatskih i stranih arheologa, arhitekata i povjesničara umjetnosti (W. GERBER, F. WEILBACH, J. BRØNDSTED, R. EGGER, E. DYGGVE) su: *FORSCHUNGEN in Salona; veröffentlicht vom Osterreichischen Archäologischen Institut*, Bd. 1, 2, 3, Wien, 1917. i *RECHERCHES a Salona*, tom I i 2, Copenhagen, 1928.-1933.

Bliski suradnik i koautor nekih znanstvenih djela don Frane Bulića jest Ljubo Karaman, zastupljen u ovoj zbirci svim svojim najznačajnijim publikacijama i velikim brojem separata. Ističem samo: Lj. KARAMAN – F. BULIĆ, *Kaiser Diokletians Palast in Split*, Zagreb, 1929. Ovo djelo postoji i u hrvatskoj verziji, ali ga zbirka nema; *Dalmacija kroz vijekove: u historiji i umjetnosti*, Split, 1934., postoji u zbirci i na francuskom jeziku u dva različita izdanja. *Otkriće kraljevskog samostana XI vijeka: Sv. Mojsija u Šupljoj crkvi u Solimu po društvu Bihaća u Splitu*, Split, 1931. Djelo kojim je obilježio početke nacionalne arheologije jest: *Iz kolijevke hrvatske prošlosti*, Zagreb, 1930., autora Lj. Karamana.

Navodeći ravnatelje Arheološkog muzeja u Splitu, ne smijemo preskočiti ime Mihovića Abramića, koji je prethodnik akademika Duje Rendića-Miočevića, a predstavljen je u zbirci djelima i separatima: *Untersuchungen in Norddalmatien / M. Abramić – A. Colnago, 1909, te Poetovio: Führer durch die Denkmäler der Römischen Stadt*, Wien, 1925.

U 19. st. u Hrvatskoj se počinjju sustavno proučavati arheološki spomenici, a rezultati tih istraživanja objavljuvani su u omeđenim i serijskim publikacijama. Posebna pozornost usmjerena je na klasičnu (antičku) arheologiju, posebice na epigrafiku, kraljicu arheologije i numizmatiku.¹⁰ U Dalmaciji je središnja osoba don Frane Bulić, a uz njega svi spomenuti arheolozi čija se djela nalaze i u ovoj zbirci. Istodobno, prvi profesor arheologije i epigrafike na Sveučilištu u Zagrebu, Josip BRUNŠMID, u ovoj zbirci je zastupljen svojim znamenitim djelom *Die Inschriften und Münzen der griechischen Städte Dalmatiens*, Beč, 1898. Njegov nasljednik na Odsjeku za arheologiju je Viktor HOFFILLER, koji je svoje dugogodišnje bavljenje epigrafikom zaokružio djelom *Antike Inschriften aus Jugoslavien – Noricum und Pannonia Superior / s B. Sariom*, Zagreb, 1938. Tradiciju zagrebačke epigrafske škole nastavlja Duje Rendić-Miočević svojim temeljitim studijama o ilirskoj onomastici, osobito o natpisima iz Ridera (Danilo Gornje kraj Šibenika).

Treba napomenuti da zbirka posjeduje dvije monumentalne publikacije *Strena Buliciana – Buličev zbornik (uredili M. Abramić i V. Hoffiller)*, Zagreb, 1924, godine, koji je izašao prigodom 75. godišnjice Bulićeva života, s brojnim radovima stručnjaka iz cijele Europe, te *Hoffillerov zbornik – Serta Hoffilleriana*, Zagreb, 1940, godine posvećen 60. godišnjici života V. Hoffillera.

U drugoj polovici 20. st. arheologija dobiva još više na značenju, povećava se broj stručnjaka istraživača, posebice epigrafičara. Posljedica toga je pojačano tiskanje i publiciranje građe iz područja arheologije i srodnih znanosti. Akademik Rendić pobrinuo se da njegova knjižnica ne oskudijeva najreprezentativnijim djelima iz područja njegova interesa. Tako sve do 1992., kada datiraju zadnja izdanja iz područja arheologije. Bilo bi suviše opširno navoditi autore i djela, naime, to i nije cilj ovoga rada, jer su to manje-više još uvijek dostupna djela. Niz stručnjaka prisutan je svojim djelima i separatima u Rendićevoj zbirci: Marin Zaninović, Ante Šonje, Marina Šegvić, Robert Matijašić, Stipe Gunjača, Mate Suić, Branimir Gabričević, Željko Rapanić, Dušan Jelovina, Emilio Marin, Nenad Cambi i dr.

Mogla bih samo istaknuti nekoliko publikacija o Saloni, koje se nalaze u zbirci; znanstvena monografija Mate SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb, 1976, te popularna izdanja Željko RAPANIĆ – Lovre KATIĆ, *Prošlost i spomenici Solina – Starohrvatski Solin*, Solin, 1976. Akademik Duje Rendić-Miočević nije imao kontakte samo s kolegama iz Hrvatske već i s onima iz udaljenijih područja, tako da zbirka obiluje stranom literaturom iz područja arheologije, povijesti umjetnosti, i s južnoslavenskih prostora.

Alojz Benac, *Josip Korošec* i *Jaroslav Šašel* zastupljeni su velikim brojem monografija i separata na kojima se između ostalog uočavaju i prijateljske veze, o čemu svjedoče posvete na djelima.

¹⁰ Izraz koji mi se svidio, izrekao ga je akademik Nenad Cambi, u jednom od naših razgovora o akademiku Duji Rendiću-Miočeviću i njegovoj zbirci knjiga.

Tijekom pregledavanja strane literature iz arheologije odlučila sam osvrnuti se na djela koja govore o našem području: Christoph W. CLAIRMONT, *Excavations at Salona, Yugoslavia, 1969-1972*, New Jersey, 1975., zatim Geza ALFÖLDY, *Bevölkerung und Gesellschaft der römischen Provinz Dalmatien*, Budapest, 1965; stručne monografije: Emerico CECI, *I monumenti pagani di Salona*, Milano, 1962.; *I monumenti cristiani di Salona*, Milano, 1963. Ugledni europski epigrafičari koji su se bavili istraživanjima i na našim područjima su: Attilio DEGRASSI s djelom *Epigraphica II*, Roma, 1965, i s mnogobrojnim separatima. Nadalje Louis ROBERT, *Hellenika* vol. 2-9, Paris, 1946-1960. i *Bulletin epigraphique*, 1951.-1976., Paris, 1951.-1976. Ovom nizu treba pridodati imena Giancarlo Susini, Werner Peek, Franco Sartori, Radu Vulpe, Amadeus Moir, Guido Mansuelli, Noel Duval, Constantin Daicoviciu i dr., koji su zastupljeni separatima i monografijama. Posebno još jednom naglašavam Ejnara Dyggvea, koji je zastupljen brojnim monografijama i separatima, ali koji je bio veliki obiteljski prijatelj, što je uočljivo iz prekrasnih posveta.

Zanimljive su neke monografije iz područja arheologije: Max HIRMER, *Die schönsten Griechenmünzen Siziliens*, Leipzig, 1940., J. SABATIER, *Description generale des monnaies Byzantines frappees sous les empereurs d'orient depuis Arcadius josu'a la prise de Constantinople par Mahomet II*, Paris, 1930; Nicola TURCHI, *La religione di Roma antica*, Bologna, 1939.; *The ROMAN coinag*, Vol. 1.1, 3, 4.1, 5.1, 5.2, London, 1923.-1936.; Ida CALABI-LIMENTANI, *Epigrafia Latina*, Milano, 1968.; P. TESTINI, *Archeologia Christiana*, Roma, 1958.; Orazio MARUCCHI, *Manuale di Archeologia cristiana*, Roma, 1933.

Rendićeva zbirka sadrži i posebne otiske vrijedne i skupocjene publikacije *ENCICLOPEDIA dell'arte antica classica e orientale*. Posebni otisci tiskani su po temama, tako da su iz svih tomova Enciklopedije obrađene pojedine teme. Ukupno je deset svezaka takvih posebnih otisaka.

Druženje i razmjena iskustava s istaknutim europskim arheolozima, velikim dijelom proizlazi iz susreta na različitim svjetskim kongresima i simpozijima. Naime, akademik Rendić bio je sudionik mnogih europskih skupova, a to nam svjedoči literatura u njegovoj zbirci. Iz literature je vidljivo aktivno sudjelovanje našeg akademika, prezentiranje dostignuća i rezultata hrvatske arheologije svijetu. Najviše sudjelovanja ima na internacionalnim kongresima grčke i latinske epigrafike i to: *Actes du deuxieme Congres International d'Epigraphie Grecque et Latin*, Paris, 1952.; *Atti del terzo Congresso Internazionale di Epigrafia Greca e Latina*, Roma, 1959.; *Akte des IV. Internationalen Kongresses für griechische und lateinische Epigraphik*, Wien, 1962.; *Acta of the fifth International Congress of Greek and Latin epigraphy*, Cambridge, 1967.; *Akten des VI. Internationalen Kongresses für griechische und lateinische Epigraphik*, München, 1972.; *Actes du VII Congres International d'Epigraphie Grecque et Latine*, Constanza, 1977. Kao gostujuć član boravio je u francuskoj školi u Ateni – *Ecole Francaise d'Athenes*, tako da

imamo izvještaje *Chronique des fouilles et decouvertes archeologiques en Grece* od 1954.-1968. Sudjeluje u projektu Alpe-Adria, «organizaciji» Universität Klagenfurt, s temom *Kulturhistorische und archäologische Probleme des Südostalpenraumes in der Spätantike*, Wien-Graz-Köln, 1985. Također je sudionik kongresa u Italiji 9. *Convegno di studi sulla Magna Grecia, Toronto, 1976.*, u zbirci se nalaze i publikacije s ostalih kongresa: *La città e il suo territorio. Atti del setimo Convegno di studi sulla Magna Grecia*, Taranto, 1976.; *La Magna Grecia e Roma nell'eta Arcaica. Atti dell'ottavo Convegno di studi sulla Magna Grecia*, Taranto, 1969.; *Taranto nella civiltà della Magna Grecia. Atti del decimo Convegno di studi sulla Magna Grecia*, Taranto, 1971.; *Le genti non Greche della Magna Grecia*, Taranto, 1972., te na *STUDI Aquileisi, STUDI Romagnoli* i mnogih drugih.

Akademik Rendić bio je i poznati ilirolog, pa je sudjelovao i na simpozijima s takvom tematikom. Izdvajam neke jer su tematski povezani i postoje u zbirci: *Simpozij o Ilirima u antičko doba*, Sarajevo, 1967.; *Studime Ilire*, Tirana, 1972.; *Međunarodni kolokvij Utvrđena ilirska naselja*, Mostar, 1974.; *Simpozij Duhovna kultura Ilira*, Sarajevo, 1982.

U zbirci se nalazi veliki broj monografija s različitih kongresa na kojima je akademik Rendić sudjelovao, ali postoje monografije i s kongresa na kojima nije sudjelovao: *Convegno di studio su «L'africa romana»* (6, 1988., 7, 1989.) održani u Sassariju, te 8. *Convegno* održan 1990. u Cagliariju.

Djela koja se u Rendićevoj zbirci nalaze u popriličnom broju, vodiči su kroz muzeje i galerije, te različita izdanja muzeja. Zastupljene su 44 jedinice muzeja (većinom arheoloških) sa širega južnoslavenskog prostora. Izdvojila bih djelo Karla PATSCH-a, *Zbirke rimskih i grčkih starina u B.-H. Zemaljskom muzeju*, Sarajevo, 1915. Antička zbirka ne postoji na teritoriju BiH, već je kupovana po helenskom svijetu.¹¹ Knjiga je izdana u povodu obilježavanja otvaranja Zemaljskog muzeja, toj ceremoniji prisustvovao je i sam car Austro-Ugarske Franjo Josip I. Knjiga je ponovno uvezana.

U nešto manjem broju (oko 35 jedinica) zastupljeni su najpoznatiji europski muzeji sa svojim djelima. Izdvajam brojem najzastupljeniju seriju *Collezioni e musei archeologici del Veneto*. Najzanimljivije djelo je *Les CHEFS d'oeuvre du Musee du Louvre*, Paris, bez god., pretpostavljam da je kraj 19. ili početak 20. stoljeća, koje sadrži tekstualni i slikovni vodič kroz taj najstariji europski muzej.

U ovoj radnji nije moguće prikazati sve publikacije, ali da bih pokazala broj-nost djela iz područja arheologije, navest ću naslove poznatih serija (nakladničkih cjelina) različitih institucija: izdanja Narodnog muzeja u Ljubljani, serija *Katalogi in monografije*; poznata serija Saveza arheoloških društava Jugoslavije *Dissertationes, Dissertationes et Monographie i Inventaria archaeologica*; izdanja Gradskog muzeja Vinkovci – *Acta musei*

¹¹ Podatak dobiven iz razgovora s prof. dr. sc. Brunislavom Marjanovićem, koji je bio dugogodišnji viši znanstveni suradnik i načelnik odjela za arheologiju Zemaljskog muzeja u Sarajevu.

Cibalensis; Arheološki muzej Istre – *Monografije i katalogi*; Arheološki institut u Zagrebu sa serijom *Arheološke monografije*; zatim *Izdanja Arheološkog instituta u Beogradu i Posebna izdanja* Centra za balkanološka ispitivanja u Sarajevu.

Nekoliko puta u tekstu sam spomenula separate, kojih u Rendićevoj zbirci ima poprilično. Zastupljeno je 386 autora, a veliki broj njih s popriličnim brojem separata. Separati nisu posebno obrađivani. Složeni su abecednim nizom autora i uloženi u tzv. »košuljice«. Na hrptu «košuljica» istaknuta su prezimena i imena autora, radi lakšeg snalaženja. Uvidom u sve te separate, s obzirom na posvete, vidljivo je da su ih darivali bivši učenici svom profesoru kao npr. Janko Belošević, Vesna Girardi-Jurkić, Aleksandra Faber, Emilio Marin, Marina Šarić. Posvete govore o kolegama, ali i o prijateljstvima, najviše se ističu imena: Cvito Fisković, Kruno Prijatelj, Georges Daux, Branko Gavela, Stipe Gunjača, Josip Klemenc, Grga Novak, Zdenko Vinski, Branka Vikić-Belančić i Nenad Cambi.

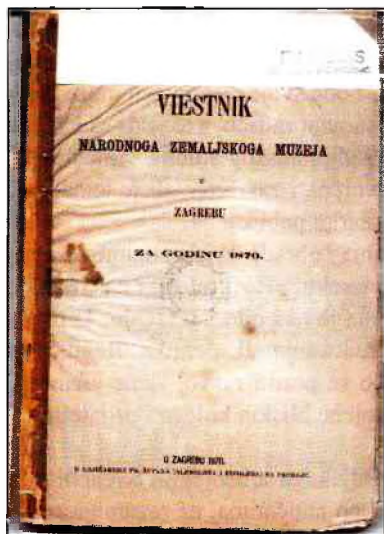
Serijske publikacije

Već je prije spomenuto nekoliko argumenata po kojima je 19. stoljeće značajno za našu nacionalnu arheologiju, a njima pridodajem i važnost izlaženja specijaliziranih arheoloških časopisa. Te prve časopise i njihova prva godišta ima Rendićeva zbirka: *Viestnik Narodnoga zemaljskoga muzeja*, Zagreb, 1870. (Sl. 4), koji kasnije mijenja naslov u *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, a akademik Rendić bio je glavni urednik časopisa u razdoblju od 1966.-1979.; *Bullettino di archeologia e storia dalmata*, Split, 1878. (Sl. 5), danas *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*. Akademik Duje Rendić-Miočević zaslužan je za ponovno pokretanje *Vjesnika* nakon II. svjetskog rata, u razdoblju kada je bio ravnatelj Arheološkog muzeja u Splitu od 1949. Tu se nalazi i *Starohrvatska prosvjeta*, čiji je prvi broj izašao 1895. u Kninu.

Kasnije razdoblje još je bogatije brojem arheoloških časopisa, jer se povećala potreba za objavljivanjem najnovijih znanstvenih istraživanja iz tog područja. Zbirka ima skoro sve najvažnije i najuglednije časopise iz područja arheologije. Akademik Rendić osnivač je časopisa *Opuscula archaeologica*, 1956., i *Adrias*, 1987., kojemu je sam dao ime. Tu su nadalje naslovi od prvih svezaka: *Archaeologia Iugoslavica*, 1/1954., *Arheološki radovi i rasprave*, 1/1959., *Diadora*, 1/1960., *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu – arheologija*, 1/1946., *Histria archaeologica*, 1/1970., *Numizmatičke vijesti*, 1/1939., *Sirmium*, 1/1971., *Serijski Narodni muzej u Ljubljani Situla*, 1/1960.

Postoje i strani časopisi: *American Journal of archeology*, *Carnuntum Jahrbuch*, *Germania*, *Iliria*, *L'annee epigraphique*.

U zbirci imamo 142 naslova domaćih časopisa (većinom iz područja arheologije), ukupno 846 svezaka i 54 naslova stranih časopisa sa ukupno 105 svezaka.

Slika 4. Glavna naslovna stranica časopisa Arheološkog muzeja u Zagrebu

Fig. 4. Front page of journal of the Archaeological museum in Zagreb

Slika 5. Glavna naslovna stranica časopisa Arheološkog muzeja u Splitu

Fig. 5. Front page of journal of the Archaeological museum in Split

U vrijeme nastajanja ovoga članka knjižnica Sveučilišta u Zadru je kompjutorizirana. Autorica ovoga teksta zadužena je za obradu i unos periodike u kompjutor, tako da je moguće pretražiti i dobiti uvid u određeni broj časopisa iz ove zbirke, koji su pod signaturom arh-DRM.

Analizirajući Rendićevu zbirku, razmišljala sam o tome kako je ona nastajala. Dio građe je obiteljsko nasljeđe (potpis članova obitelji Cambi), a starost nekih knjiga upućuje na to da su i naslijeđene. Sigurno je da je akademik Rendić bio bibliofil, u mnogim djelima su računi kupljenih knjiga.¹² One su se kupovale svugdje po svijetu, u knjižarama i antikvarijatima. Evidentno je da ima i publikacija darovanih od prijatelja i kolega, što se vidi po posvetama u knjigama. U zbirci se nalaze i autorski primjerci svih publikacija u kojima je akademik Rendić bio autor ili urednik. Ustanove i institucije u kojima je radio ili bio počasni član, ili predsjednik, darivale su mu svoja izdanja.

Dok sam radila na Rendićevoj zbirci, moja prva misao bila je: Ovo je «antička zbirka», zbog velikog broja djela iz područja klasične filologije, povijesti starog vijeka, nešto antičke filozofije, puno antičke arheologije i povijesti umjetnosti, zatim epigrafike i numizmatike. Po djelima i godinama izdanja prate vlasnika od studija pa

¹² Akademik Nenad Cambi je u obiteljskim vezama s akademikom Rendićem, tako da mi je rekao i ovaj važni podatak.

do zadnjih izdanja iz 1992. Posebna zbirka je cjelovita. Posjeduje referentnu literaturu (leksikone, rječnike, bibliografije, enciklopedije), osnovne omeđene i serijske publikacije iz područja arheologije i srodnih znanosti. Zbog svoje cjelovitosti može egzistirati samostalno, kao i dosada. Ispunjava svoju osnovnu zadaću, a to je da sadrži svu temeljnu literaturu za potrebe dodiplomskog i postdiplomskog studija arheologije; serijske i monografske publikacije. Zbirka je zatvorena i završena, ali je temeljna i moguće ju je dalje nadograđivati kao arheološku zbirku publikacija.

Nije bila jednostavna ova zadaća analiziranja i obrade zbirke, naime po struci nisam arheologinja. Stoga se vraćam na staru izreku: «Reci mi što čitaš, reći ću ti tko si», na konstataciju da knjiga ima dušu, ona je naš odraz u zrcalu. U ovom slučaju evidentira postignuća, uspjehe i napredovanja akademika Rendića u području arheologije i srodnih znanosti. Uspjelo se pratiti razvoj same znanosti, publiciranja omeđenih i serijskih publikacija, uspjehe bliskih kolega i prijatelja.

Ovom prilikom neizmjerno zahvaljujem Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru, na velikoj pomoći pri obradi zbirke. Posebno antičarima, na razumijevanju i strpljenju u periodu kada sam analizirala zbirku i remetila njihov mir među knjigama.

LITERATURA

- ANZULović, N., 1997. – Neda Anzulović, Biblioteka Capogrosso-Kavanjanin u Splitu, *Glasnik Društva bibliotekara u Splitu*, 5, Split, 31-51.
- BIBLIOTEKARSKI leksikon*, Beograd, 1983, 146.
- CAMBI, N., 1994. – Nenad Cambi, Don Frane Bulić i kongresi za starokršćansku arheologiju (1894-1944), *Kulturna baština*, 24-25, Split, 1-6
- CLASON, W. E., 1973. – W. E. Clason, *Dictionary of Library science, information and documentation*, Amsterdam /etc./, 361.
- ENCIKLOPEDIJA Jugoslavije*, Zagreb, 1955-1971.
- GEORGIJEVIĆ-ŠAVAR, A., 1998. – Andrea Georgijević-Šavar, Biblioteka Muzejsko-galerijskog centra – Muzej Mimara, *Informativa museologica*, 29, 1998, 1-2, Zagreb, 26-29.
- GRUBAČIĆ, K., 1964. – Kosta Grubačić, *Leksikon bibliotekarstva*, Sarajevo, 246.
- HRVATSKI bibliografski leksikon*, Zagreb, 1983.
- LEKSIKON JLZ*, Zagreb, 1974.
- MARIN, E., 1994. – Emilio Marin, Duje Rendić-Miočević: In memoriam, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, 86, Split, 9-12.
- OPĆA enciklopedija JLZ*, Zagreb, 1977-1982.
- PRODANOVIĆ, M., 1968. – Milica Prodanović, Posebne biblioteke u Univerzitetskoj biblioteci «Svetozar Marković» u Beogradu, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 14, Zagreb, 142-149.
- SABOLOVIĆ-KRAJINA, D., 1996. – Dijana Sabolović-Krajina, Anica Štambuk, Josipa Strmečki, Ex libris dr. Leander Brozović: Knjižna zbirka dr. Leandera Brozovića, *Podravski zbornik*, 1993-1994, 171-179.
- TADIĆ, K., 1994. – Katica Tadić, Knjižnični fond i njegovi dijelovi s gledišta razdiobe i stručne obradbe, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 37, Zagreb, 49-52.
- THOMPSON, A., 1965. – Anthony Thompson, *Rječnik bibliotekatskih stručnih izraza – Vocabularium bibliothecarii : englesko-hrvatski*, Zagreb, 72.
- ZANINOVIĆ, M., 1993. – In memoriam Duje Rendić-Miočević (29. VI. 1916. – 30. IV. 1993.), *Opuscula archaeologica*, 16, Zagreb, 9-13.

Tatijana Petrić: DUJE RENDIĆ-MIOČEVIĆ'S LIBRARY IN THE
COLLECTION OF THE UNIVERSITY IN ZADAR LIBRARY

S u m m a r y

The paper deals with Duje Rendić-Miočević's private library. Rendić-Miočević was a distinguished scholar of archaeology, epigraphy and related scholarly fields. Archaeology department of the University in Zadar bought his library and placed it in their premises. It achieved the status of a special collection due to the ways it was analysed, systematised and marked. Analysis of the collection points out titles of particular value with regard to their old age and still present scholarly value. Collection consists of reference collection (dictionaries, lexicons, encyclopaedias, bibliographies), monographs dealing with archaeological and related scholarly fields, periodicals, and numerous offprints. The analysis gives an insight into various works covering scholarly fields of classical philology, history, philosophy, as well as archaeology and epigraphy. In addition, it gives the opportunity to observe development of both the scholar himself and archaeology as the scholarly discipline, through the prism of printed material.

The collection has shown its integrity and logic through time and in scholarly line.